

Vårt datum: 2019-03-15

Ert datum: 2019-02-25

Vårt diarienummer: 508/2019

Er beteckning: M 5472-17 3:5

Handläggare

bjohol

Mark- och miljödomstolen

Box 81

351 03 Växjö

mmd.vaxjo@dom.se

Svevia AB angående Ansökan om tillstånd till fortsatt täkt av berg och bortledning av grundvatten m.m. på fastigheterna Aska S:10 och Smedstad 1:4 i Linköpings kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2019-02-25 tagit emot ovanstående ärende. Mark- och miljödomstolen har förelagt SGU att lämna ett yttrande över ursprunglig ansökan samt nu remitterade handlingar (ab 34-40, 45 och 46) i fråga om grundvattenpåverkan. Med anledning av detta får SGU framföra följande.

Sammanfattning

SGU bedömer att den uppdaterade grundvattenmodellen och de resultat som redovisas där är godtagbara. Vi bedömer att risken för påverkan på allmän vattentäkt är försumbar och att den på enskilda vattentäkter och energibrunnar är marginell och går att hantera via egenkontroll. De naturtyper inom Natura 2000-området Tinnerö eklandskap som berörs av grundvattenavsänkning är inte grundvattenberoende. Natura 2000-området Torrberga rikkärr och sumpskog är visserligen grundvattenberoende men är beläget i ett utströmningsområde och påverkan är försumbar i relation till detta. SGU förespråkar att kontrollprogrammet omfattar Natura 2000-området. SGU har inget emot masshantering av inerta externa massor för återvinning så länge som grundvattenbortledning från verksamhetsområdet sker, vilket ger förutsättningar för effektiv miljökontroll. SGU är generellt tveksam till deponering av stora mängder externa massor på det sätt som beskrivs i ansökan.

Inledning

SGU har granskat ansökningshandlingar och konstaterar att verksamheten föreslås bedrivas utifrån något förändrade villkor jämfört med tidigare ansökan. Framförallt gäller detta bergtäktens utbredning som i senaste villkorsförslag föreslås minska i de östra delarna av täkten. SGU konstaterar att detta gör att risken för påverkan på omkringliggande Natura 2000-områden minskar. SGU noterar att grundvattenmodellen har anpassats efter ny konceptuell beskrivning av fördelningen av hydrauliska konduktiviteter samt efter att ha inkorporerat tolkade sprickzoner. Den har kalibrerats mot tydligare mätning av grundvattennivåer. Fortfarande körs grundvattenmodellen mot stationära förhållanden utifrån ett årsmedelvärde för grundvattenbildningen. SGU anser att sökandens förklaring för detta är godtagbar och noterar att modellresultaten redovisas betydligt noggrannare än tidigare, framförallt som fem centimeters grundvattenavsänkning i jordlagren.

Enskilda vattentäkter och energibrunnar

SGU noterar att de enskilda vattentäkterna redovisas i relation till de beräknade grundvattenavsänkningarna. SGU stöder sökandens resonemang att de bergborrade brunnarna i närområdet inte kommer att påverkas mer än med någon eller några meter för de brunnar som ligger närmast verksamheten. För djupborrade brunnar innebär en sådan avsänkning oftast bara en marginell

påverkan. SGU har översiktligt granskat brunnsinventeringen och noterar att de brunnar som är grävda eller borrade till mindre djup sannolikt finns i den närbelägna sand och grusavlagringen. SGU stöder sökandens resonemang och modellering som visar att den avsänkning av grundvatten i berg som förorsakas av bergtäkten inte kommer att innebära stora nivåförändringar för akviferen i sand och grusavlagringen och därmed inte torde ge någon påtaglig påverkan på närbelägna vattentäkter.

SGU anser att ett väl utformat kontrollprogram kan visa på om påverkan på enskilda brunnar uppkommer.

Allmän vattentäkt

SGU stöder sökandens resonemang om att det inte är troligt att den allmänna vattentäkten ska kunna påverkas.

Natura 2000-området Tinnerö eklandskap

SGU stöder resonemanget att bergtäkten inte utgör någon risk för naturreservatet och Natura 2000-området Tinnerö eklandskap som är beläget öster och norr om bergtäkten. SGU förstår det som att den del av detta område som berörs av en grundvattenavsänkning omfattar kultiverad betesmark samt gräsmarker och skog och dessa utgör inte sådana Natura 2000-naturtyper som brukar anges som grundvattenberoende.

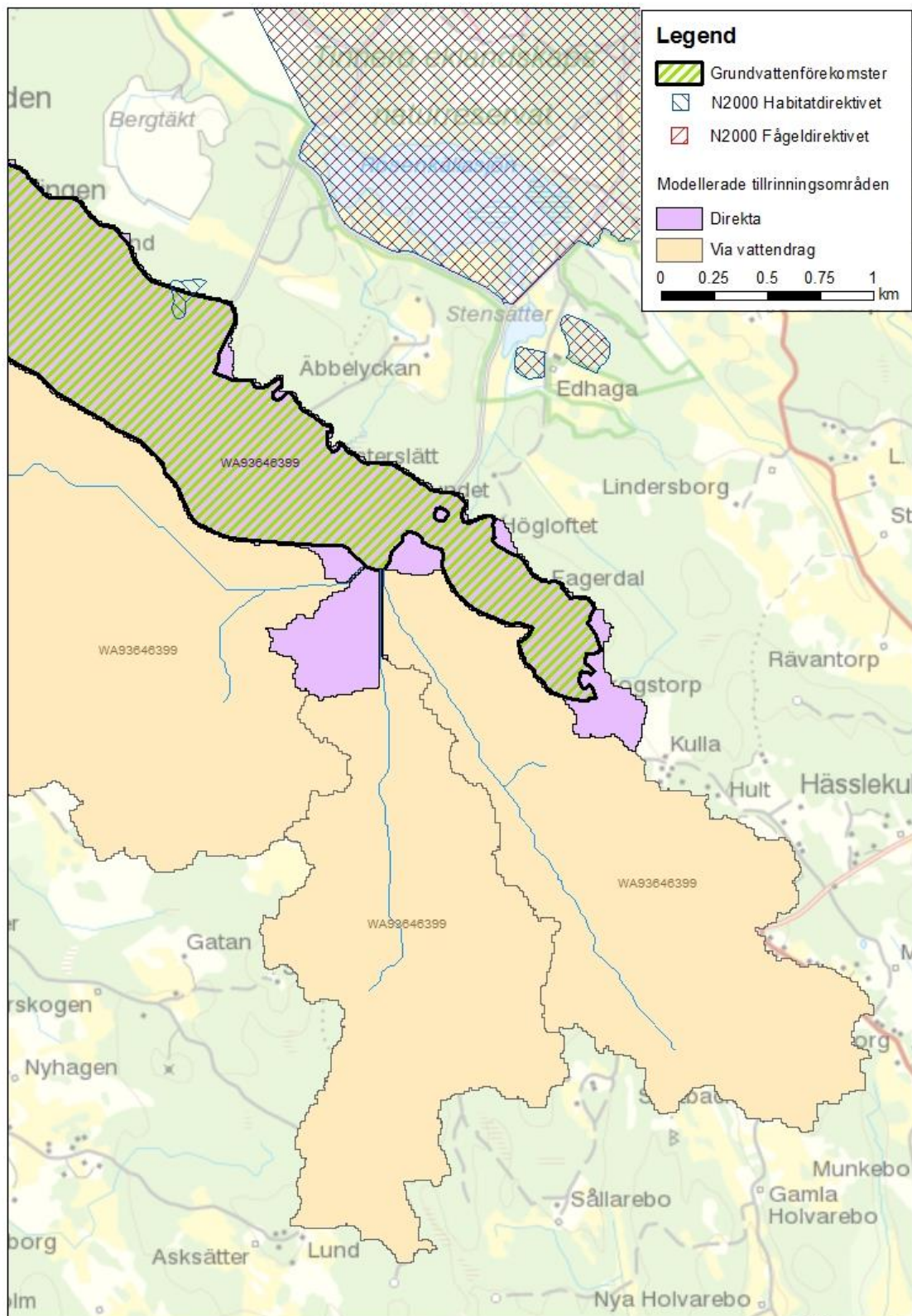
Natura 2000-området Torrberga rikkärr och sumpskog samt grundvattenförekomsten

SGU har särskilt granskat Natura 2000-området Torrberga rikkärr och sumpskog söder om bergtäkten. Dessa naturtyper är betydligt känsligare för en grundvattenavsänkning. SGU stödjer dock sökandens resonemang om att detta område är beläget i ett utströmningsområde från den sand- och grusavlagring som också utgör grundvattenförekomst (GVF) i förvaltningen (Slaka Södra, SE646853-533728). För alla GVF så har SGU modellerat tillrinningsområden som en leverans till Vattenmyndigheten. Områdena redovisas dels som direkt tillrinning till GVF och även sådan tillrinning som kan tillgodoräknas via ytvattendrag fram till GVF. I figur 1 nedan redovisas detta för GVF Slaka Södra. Notera norra gränsen för GVF närmast bergtäkten, i läget för Torrberga rikkärr och sumpskog som också syns i figuren. Denna gräns sammanfaller helt med gränsen för det direkta tillrinningsområdet. Det sker alltså ingen inströmning utifrån GVF i detta område, utan snarare så drar SGU slutsatsen att det sker en utströmning från GVF till sumpskogen.

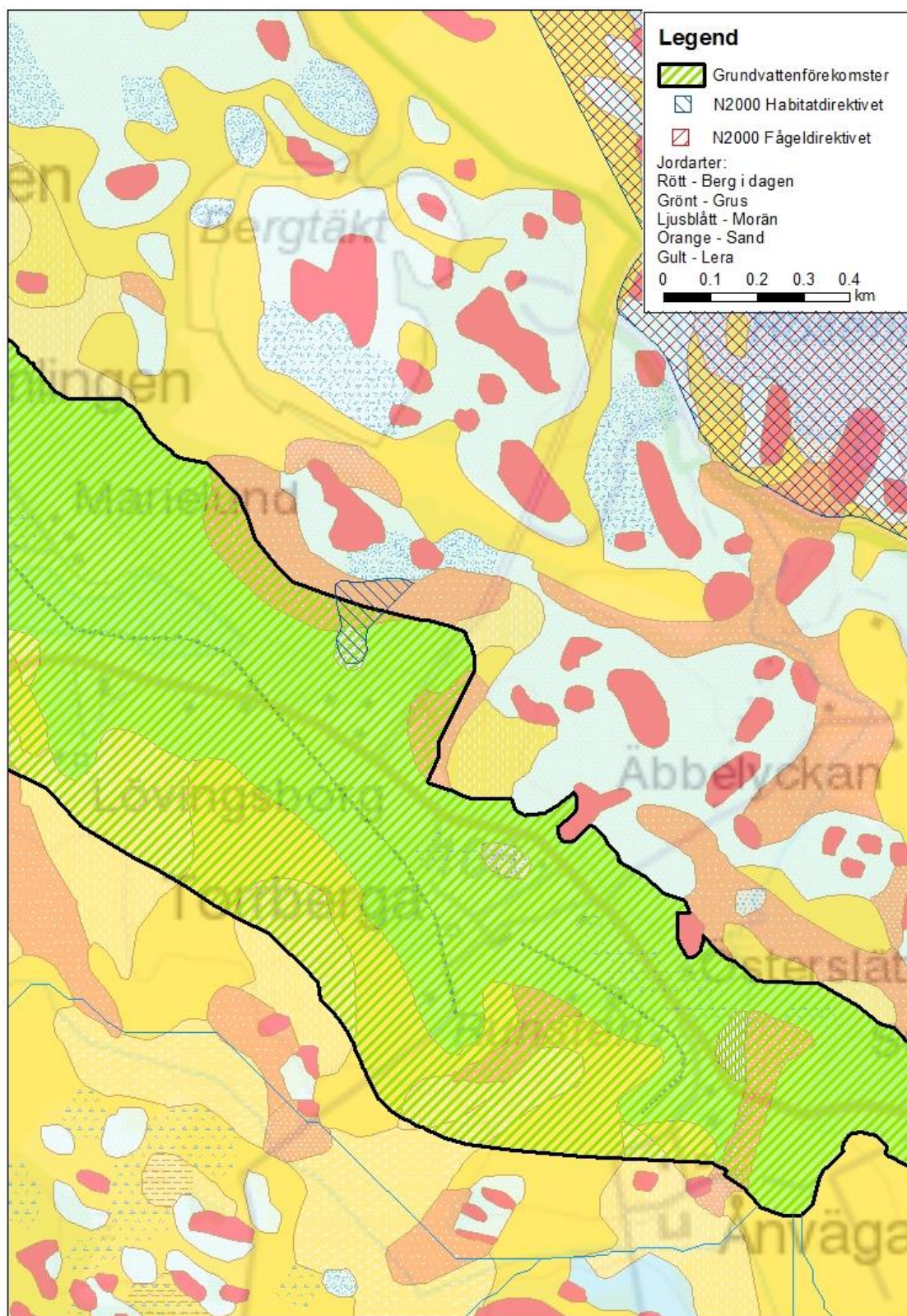
SGU konstaterar att det är uteslutet att det kan ske någon kvalitativ påverkan från bergtäkten till GVF på grund av topografiska skillnader och att det är osannolikt att det kommer att ske någon kvantitativ påverkan av betydelse. SGU ser därmed inte att Miljö kvalitetsnormerna för GVF kommer att påverkas.

SGU har granskat jordartsfördelningen från grundvattenförekomsten till bergtäkten via Natura 2000-området Torrberga rikkärr och sumpskog, vilket presenteras i figur 2 nedan. Det framgår av att det finns ytliga berglägen mellan Natura 2000-området och bergtäkten (på det sätt som sökanden framför). SGU håller med om att dessa höga berglägen kan begränsa grundvattenflödet i jord i riktning mot täkten. SGU tycker därmed att grundvattenmodelleringsresultaten i närheten av Natura 2000-området Torrberga rikkärr och sumpskog är trovärdiga och vi håller med om bedömningen att grundvattenpåverkan inte är stor nog att påverka den viktiga utströmningen som är en förutsättning för rikkärret och sumpskogen.

SGU förespråkar dock ett kontrollprogram som omfattar Natura 2000-området.

Figur 1. Tillrinning till grundvattenförekomsten Slaka Södra i relation till Natura 2000-området

Figur 2. Jordartskarta som visar på höga berglägen mellan Natura 2000-området och bergtäkten

Externa massor

SGU noterar att ansökan omfattar hantering av externa inerta massor för återvinning. I detta sammanhang vill SGU framföra att vi ser det som en stor fördel att bergtäktsverksamheten innebär grundvattenbortledning. Detta får som konsekvens att grundvatten rinner in till täkten (för att pumpas ut). Vattenhanteringen innebär därmed möjlighet till fullständig miljökontroll av utgående vatten. Alla föroreningar som riskerar att spridas antingen från maskinparkens bränsle och smörjoljor eller från lakvatten från externa (felklassade) massor kommer att passera det upprättade systemet av oljeavskiljning och sedimentationsdammar. SGU har alltså inget att erinra emot masshantering i enlighet med ansökans definition av klassning och mottagningsrutiner. SGU anser även att närbelägna bullervallar som ska uppföras av externa massor sannolikt kommer att dräneras med avrinning in till täktområdet. Eventuella oönskade föroreningar från dessa vallar kommer alltså också att hanteras via kontrollprogrammet.

SGU är däremot mer tveksamt inställd till efterbehandling av täktområdet genom utfyllning med externa massor. Visserligen har ansökans förslag till brytningsplan och villkor förändrats så att den senaste ansökan omfattar mindre mängd externa massor för efterbehandling än tidigare. SGU konstaterar dock att massutfyllnaden kommer att ske i ett sådant område som kommer att vattenfyllas genom nederbörd och inläckande grundvatten efter att pumpningen upphör. Eventuella föroreningarrester i felklassade massor kommer alltså att ligga i direkt kontakt med ett framtida grundvattenmagasin och riskerar att spridas med den allmänna grundvattenströmningen ut från området. En ännu större farhåga är att eventuella föroreningarrester från deponerade massor kommer att stå i direkt kontakt med det som i framtiden kommer att utgöra badsjö.

SGU vill gärna peka på ett nyligen avgjort mål i MÖD (M 3171-18) som fastställt att deponering av inerta massor vid Dylta inte fått tillstånd. Mark- och miljööverdomstolen delade där länsstyrelsens bedömning att införsel av externa massor i ett icke-förorenat område alltid innebär viss risk för förorening. Vid införsel av stora mängder massor är det svårt att säkerställa att samtliga massor som förs in i området faktiskt är rena. Även SGU delar denna inställning och anser att resonemanget är applicerbart även i det nu aktuella fallet.

SGU tillstyrker fortsatt bergtäktsverksamhet och masshantering för återvinning av inerta externa massor inom bergtäktsområdet men ställer sig tveksam till deponering av externa massor i den framtida badsjön.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Helena Kjellson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologen Björn Holgersson deltagit, som också har varit föredragande.

Helena Kjellson

Björn Holgersson